

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Difficultas IV. Quænam sunt negotia Sæcularia Clericis interdicta per
Canones in laudato Capite innovatos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

sed non planè extinctam esse. Ex adversò, Lex abrogata non renovatur, sed restauratur, velut mortua erat & exsuscitatur, cum ejus observatio fancitur. Fortasè, ut omnis dubitationis ansam præcederet Concilium, ubi jussit omnes Canones circa Officia Clericorum observari, adjicit: *Si quæ ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quamprimum in usum revocari & ab omnibus accuratè custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectæ emendationis, ipsi (Ordinarii) condignas Deo vindicæ pœnas persolvant.* Dixi, fortasè, quia verba hæc, *neglectæ emendationis pœnas*, innuunt Concilium loqui de Canonibus non observatis, sed qui tamen aliquatenus vigeant atque obligant. Aliàs enim ii, qui non eos observavissent, culpâ vacavissent, nec emendationi obnoxii fuissent; Episcopi autem, qui ab ejusmodi Clericorum emendatione cessavissent, vindictam Divinam haud meriti fuissent.

DIFFICULTAS II.

An inter Concilia, quorum Canones innovat Tridentinum complectatur Concilia particularia, perinde ac Generalia? Quidnam intelligat per Canones de Cultu, & Canones de retinendâ Doctrinâ.

Non deest ratio, cur credatur Concilia Particularia, perinde ac Generalia, comprehendi hîc sub verbo *Concilium*: nam, verbum hoc absolutum ac generale est, omnibus Synodis ex æquo conveniens, &, præterea, Synodi Particulares omnia sciverunt, circa vitam & mores Clericorum. Porro, argumentum hoc non ex iis est, in quibus strictè verba accipi debeant ob adjunctum odium.

Aliundè, plurimæ rationes suadent, locum hunc restringi debere ad Canones Conciliorum Generalium 1. Concilium hoc, quod Canones Synodorum præcedentium renovavit, Generale est. Porro, Generalia Concilia non nisi Universales Leges faciunt. Nam Synodi Particulares Leges itidem particulares ferunt; ergo Concilium Generale Leges Universales ferre meditat per hanc innovationem. Sed cum renovatio Legum non tribuat ipsis auctoritatem ampliolem, seu latiore, eâ, quam habuerant prius, necesse est, ut Concilium Generale noluerit innovare Leges Conciliorum Particularium, cum ipsæ non potuerint vigere, nisi quoad Provinciam à quâ factæ erant.

2. Difficile non foret in Canonibus Synodorum Particularium, circa vitam & mores Clericorum, antinomias ex locorum diversitate provenientes, reperire; quia v. gr. Vestes, quæ Clericos decent, in quibusdam locis, eis, in alia regione, possunt non congruere, sive ratione panni, sive ratione formæ, vel coloris. Porro, verisimile non est, Concilium voluisse renovare Leges contrarias, earumque observationem, non obstante contrarietate, Ecclesiæ injungere.

Ad solutionem hujus difficultatis, distinguere oportet inter Concilia Particularia, à Conciliis Generalibus adprobata, vel usu recepta in Universâ Ecclesiâ, qualia sunt pleraque ex iis, quorum Canones corpori Juris inserti sunt, atque alia Concilia Particularia, quæ hanc dignitatem adeptæ non sunt. Cum priora universali auctoritate polleant, à Concilio Tridentino comprehensa illa fuerunt cum Conciliis, quorum Canones innovat; secus est de reliquis.

Per Canones de *Cultu*, Concilium intelligit eos, qui de cultu corporis loquuntur, & Clericis munditiam absque luxu, aut nimîâ curâ, præcipiunt; non verò eos, qui ad Cultum Divinum pertinent.

Per Canones de *retinendâ Doctrinâ*, forsitan intelligendi sunt ii, qui Clericis præcipiunt, ut scientiam

ad munerum suorum functionem necessariam excolant, & quorum multi collecti sunt à Gratiano Dist. xxxvi. verbum *retinendâ* appositum videtur, quia sæpè fit, ut Clerici promoti ad Ordines, aut Beneficia, tunc negligent scientiam cujus indigebant ad illa adipiscenda; cum è contra proficere debuissent.

Per Canones de *retinendâ doctrinâ*, possunt quoque intelligi, qui jubent Clericos Sanæ Doctrinæ adhærere, Patrum suorum Doctrinam retinere.

DIFFICULTAS III.

An his verbis, quibuscumque criminibus, his connexis, Choreis, Lusibus, Concilium annumeraverit choreas, & Lusum, criminibus; quæ Ecclesiasticis Personis interdicta sunt?

Non multum immorabimur circa difficultatem hanc, sanè eam non proposuimus idèò, quòd nobis visa sit gravis; sed, quia talis Authoribus famosis visa sit. Eorum opinio orta est ex eo, quòd Concilium præceptum vitandi criminis cujuscumque, jungat præcepto abstinendi à Lusu, Cauponâ, Choreis. Junctio hæc eos movit, ut crederent oblectamenta, quatenus Clerici iis operam dant, pro criminibus habita fuisse à Patribus Concilii. Verum si hoc ratiocinium vim aliquam haberet, indè sequeretur, Ecclesiasticis Personis Sæcularium negotiorum gestionem crimen fore; nam Concilium, quod Clericis crimen quodcumque interdixit, eos statim vetat, ne talia negotia suscipiant, & utraque prohibitio tam arctè conjuncta est, quàm præceptum fugiendi crimen quodcumque & prædictas oblectationes.

Præterea, ut conjunctio significet res conjunctas ejusdem generis esse, necesse est, ut eas inter sit adfinitas: at delictum Clericorum, qui comestantur, vel Choreis aut Lusibus intersunt, adfinitatem non habet cum facinoribus, quæ crimina vocantur; hoc enim vocabulum inditum est factis quibusdam atrocibus. Porro, oblectationes, quantumvis Ecclesiasticas Personas dedecent; crimina dici nequeunt sine exaggeratione. Adjice quòd, si Concilium oblectamenta prædicta criminibus annumerare voluisset, ubi Clerici iis indulgent, id indicavisset verbum *aliis* jungendo hisce, *quibuscumque criminibus*, quæ sequuntur *Choreis, Lusibus*. Denique, Cap. 22. SESS. IV. Venatio, Chorea, Comestationes, & Lusus interdiciuntur Canonicis; sed nullum est verbum quod transgressiones circa eas obligationes crimina esse significet.

Cæterum, multum abest, ut nobis persuasum sit, quin ejusmodi voluptatibus, tales circumstantiæ misceri possint, ut crimina fiant quoad Ecclesiasticos, & quin harum circumstantiarum ratione, opinio, cui repugnamus, defendi possit; sed nihilominus verum erit, intentionem Concilii non fuisse, ut hæc oblectamenta pro criminibus haberentur, cum nullam faciat mentionem ejusmodi circumstantiarum.

DIFFICULTAS IV.

Quanam sint Negotia Sæcularia Clericis interdicta per Canones in laudato Capite innovatos.

Procul dubio est plures esse Canones, qui Clericos ab exercitio Magistratus arceant, nam 1. quidam vetant illos studio Legum Civiliū operam dare, sine quibus tamen negotia sæcularia vulgò definiti nequeunt, sive, quia per illas diriguntur, sive, quia necessaria sunt illæ ad intellectum aliarum Legum, quibus illa negotia diriguntur. Caput 10. *ne Clerici vel Monachi*, disertum est quoad hanc rem. Ibi HONORIUS III. ad Clericos extendit prohibitionem incumbendi studio Legum, quæ Concilium

Concilium Lateranense tulerat in Monachos, & cujus mentio fit *Cap. 3. eodem tit.* eamque extendit sub eadem pena excommunicationis *ipso facto* incurrendae.

2. Sunt Canonēs, qui vetent, ne Clerici postulent in Jure, *ne in placitis Sæcularibus disputent*, nisi pro causis Orphanorum aut viduarum &c. *Cap. 1. ne Clerici vel Monachi.*

3. Sunt alii Canonēs, qui nominatim interdicitur Ecclesiasticis exercere Officium Judicis. Tale est *Cap. 4. ejusd. tit.* quod vetat, ne Clerici exercent Jurisdictionem Principum Sæcularium, ita, ut fiant eorum Ministri.

His Canonibus adicere possemus eos, qui non sinunt Clericos exercere Officium Notarii: nam Instrumenta, quæ ab Notariis conficiuntur, sunt materia ordinaria litium, quas Magistratus cognoscunt.

Certum est, præterea, Magistratum non interdici Clericis, nisi quia eos negotiis Sæcularibus addicat, à quibus PAULUS eos abstinere iussit, dicendo, *nemo militans Deo implicat se negotiis Sæcularibus*, nam, præterquam quod *Caput 4. ne Cler. vel Mon.* id expresse dicit, *Titulus*, sub quo hoc *Caput*, & alia mox laudata, collocantur, id satis ostendit.

Certum est, præterea, Concilium Tridentinum, innovando Canonēs, qui prohibent ne Clerici negotiis Sæcularibus se immisceant, voluisse restituere eos, qui subjacent *Titulo ne Clerici, vel Monachi*, quippe qui omnino sint præcipui.

Sed nihilominus constat, administrationem negotiorum Sæcularium non interdici Clericis, velut rem ex se malam; sed potius tanquam rem, quæ cum illorum professione pugnat, nisi charitas eos ad eam compellat. Nam *Cap. 1. ne Cler. vel Mon.* non exciperet Actum charitatis, si administratio hæc mala esset ex se ipsa.

2. Nihilominus certum est, Concilium Basileense derogavisse Canonibus, qui Studium Legum Clericis interdicit, derogavisse, inquam, per Privilegium, quod Clericis in Jure Civili Graduatim indulget, requirendi Beneficia ex Graduum suorum vigore; Decretum autem, cui talis facultas cohæret, unum esse ex iis, quæ Gallia excepit; & licet Concilium Tridentinum *Cap. 9. Sess. XXIV.* privilegia Graduatorum revocaverit, per abrogationem Gratiarum Expectatarum, inter quas nominationes Universitatum comprehendit, hunc tamen morem perseveravisse in Gallia, quippe quæ nullum Tridentini Decretum huic mori contrarium receperit, & quia consuetudo, juxta quam Graduatim Beneficia possunt requirere Graduum suorum ratione, plusquam à Sæculo invaluerat.

3. Non minus constat, Concilium *Cap. 1. Sess. VI.* conquiri, quod reperirentur Pastores, qui resternas humanasque Cælestibus ac Divinis antepontes, Gregem suum negligebant, ob administrationem negotiorum sæcularium, illudque, ad tollendum hunc abusum, renovare Canonēs & penas in non residentes; unde sequitur, secundum Concilium, Pastorem non posse exercere Magistratum, quo avertatur à curâ Gregis sui.

4. Denique, certum est, idem Concilium *Cap. 1. Sess. XXIII.* evidentem Reipublicæ utilitatem numerare inter causas, quæ à residentia Clericis immunes faciunt, eamque jungi evidenti utilitati Ecclesiæ, velut ejusdem momenti; & proinde, si è bono Publico sit, Ecclesiasticos viros obire Magistratum; non solum simplices Clerici, sed etiam ii, qui alicujus Ecclesiæ servitio addicti sunt, tale Officium exercere licite poterunt.

His positis, & probatis, difficultatem propositam solvere facile est. Nam, si hinc, evidens sit Magistratum esse ex numero negotiorum Clericis interdictorum, per Canonēs, quos Concilium Tridentinum innovat, in *Capite*, quod exposuimus, aliud non minus est manifestum, 1. Quod si existant Officia Sæcularia Clericis deputata, qui invigilant conserva-

tioni Juris Ecclesiæ, non solum, ipsi possint ejusmodi officia exercere, sed etiam ad illa exercenda obligentur. 2. Si accedit, ut bonum Imperii, vel Religionis requirat, ut alia Officia Laicis deputata exercentur ab Ecclesiasticis viris, hi possunt, ac debent, illa exercere; verum si debitores servitii alicujus Ecclesiæ talia Officia ambiant, licet minimè compellantur à necessitate boni publici, tunc è numero Pastorum sunt, qui Officium suum ergà Gregem suum deferunt, terram Cælo, Deoque hominem superponendo.

D I F F I C U L T A S V.

Quomodo Intelligenda sunt hæc verba. Eadem iisdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur.

Difficultas hæc in eo sita est, an Concilium pœnas à Canonibus latas renovaverit, ita, ut ex ipso facto incurrantur, cum ex sententiæ ita latae sunt, vel delinquentes iis pœnis obnoxii fiant, cum ferendæ sententiæ sunt; an verò Concilium arbitrio, prudentiæque Episcopi dimiserit impositionem pœnarum, ita, ut pœnas Canonibus latas, vel etiam majores, infligere possit.

Circà hanc difficultatem sic expositam, videtur, Concilium non potuisse velle pœnas, à Canonibus renovatis latas innovare, sive considerentur in se ipsis; sive ratione modi, quo incurri debent; nam circà utrumque Caput existit contrarietas inter Canonēs. v. gr. *Can. 44. Apost.* jubet, ut Clerici, qui fœnus exercent, deponantur, nisi se ipsos emendaverint; at *Canon. 17. Concilii Nicæni* sine ulla conditione sancit, ut Clerici usurarii deponantur. Ergò Canon hujus Concilii deponit propter prima delicta; Canon verò *Apost.* deponit solum ob perseverantiam Criminis; itaque cum ambo Canonēs observari nequeant, necesse est, ut Concilium non intenderit eos renovare quoad pœnam. *Cap. 1. de usuris* depositionem comminatur in Clericos, qui usuram deinceps exercebunt; at *Caput 7. ejusd. tit.* præcipit solum, ut, si Clerici, qui crimen hoc admittunt, non desierint, suspendantur ab Officio & Beneficio, sed qua ratione fieri possit, ut Clericus monitus deponatur ob primum delictum, & suspendatur ob perseverantiam in delicto? An suspendi potest Clericus jam depositus?

Canonēs 42. 43. Apostol. ebrietatis consuetudinem solum puniunt in Clericis. Nam 42. vult, ut si Episcopus, Sacerdos, Diaconus, ebrietati indulgent, moniti vel desinant, vel deponantur; 43. jubet, ut Subdiaconus, Lector, aut Cantor, qui consimilia faciunt, moniti desinant, vel à Communione segregentur. Contra *Canon. 41. Concilii Agathens.* sine ulla distinctione Ordinis, vult, ut omnis Clericus, qui ebrietatis vincitur, triginta dies à Communione separetur. Qui fieri possit, ut hic Canon & Superiores executionem fortiantur? Fieri ne potest, ut, juxta Canonēs *Apostol.* nullâ pœnâ puniantur prima Ebrietatis delicta, & juxta Concilium *Agathens.* puniantur. Æquum-ne esset puniendo etiam consuetudinem, deponere Episcopum, Presbyterum & Diaconum ex vigore Canonum *Apostol.* & eosdem Excommunicare juxta Concilium *Agath.*? Ebrietatis tanta-ne est atrocitas, ut duabus magnis pœnis simul puniri mereatur?

Eadem contrarietas reperitur etiam in Canonibus circà Simoniam; sunt enim, qui deponant Clericos Simoniacos; sunt, qui suspendant solum; sunt, qui excommunicent absque depositione; sunt, qui unâ deponant atque excommunicent.

Itaque, si Concilium renovare voluisset omnes pœnas contra Simoniacos, oporteret illud voluisse,

ut